

AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ V PRAZE

FILMOVÁ A TELEVIZNÍ FAKULTA

Filmové, televizní a fotografické umění a nová média
Animovaná tvorba

BAKALÁRSKA PRÁCA

**ADAPTÁCIA KNIHY V DETSKOM
ANIMOVANOM FILME**

Eva Matejovičová

Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Eliška Děcká, Ph.D.

Oponent práce: Doc. MgA. Aurel Klimt

Datum obhajoby: 14.9.2023

Přidělovaný akademický titul: Bca

Praha, 2023

ACADEMY OF PERFORMING ARTS IN PRAGUE

FILM AND TELEVISION FACULTY

Department of animation

BACHELOR THESIS

**ADAPTATION OF A CHILDREN'S BOOK IN AN
ANIMATED FILM**

Eva Matejovičová

Thesis adviser: Mgr. et Mgr. Eliška Děcká, Ph.D.

Examiner: Doc. MgA. Aurel Klimt

Date of Defence: 14.9.2023

Academic title to be assigned: BcA.

Prague, 2023

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma

Adaptácia detskej knihy v animovanom filme

vypracoval(a) samostatně pod odborným vedením vedoucího práce a s použitím uvedené literatury a pramenů.

Praha, dne

.....

podpis diplomanta

Upozornění

Využití a společenské uplatnění výsledků diplomové práce, nebo jakékoliv nakládání s nimi je možné pouze na základě licenční smlouvy tj. souhlasu autora a AMU v Praze.

EVIDENČNÍ LIST

Uživatel stvrzuje svým podpisem, že tuto práci použil pouze ke studijním účelům a prohlašuje, že jí vždy řádně uvede mezi použitými prameny.

[illegible]

Pod'akovanie

Rada by som touto cestou poďakovala Eliške Děckej a Tii Semerádovej. Zároveň ale aj Vanese Vaľkovej, Teovi Matejovičovi a Zore Feldsamovej ktoré boli ochotné sa na gramatickú časť práce pozrieť aj za 5 minút 12, pani z knižnice z oddelenia Filmovej a divadelnej literatúry, mojim spolu-absolventkám Ester, Lune a Lucke. Ďalej moc ďakujem mojim priateľkám a kolegyniam Dau Thanh Hang a Dauová Thanh Thao, vďaka ktorým som mohla túto prácu písať aj mimo domova pod stolom, zatiaľ čo oni pracovali a samozrejme mojim mačkám Omáčke a Pipine za to, že ma v týchto ťažkých, akademicky náročných časoch podržali.

Adaptácia knihy v detskom animovanom filme

Abstrakt

Táto práca sa venuje analýze adaptácie detskej knihy v animovanom filme. Cez osem príkladov z Československa, a moderných Českých prác skúma, ako sa adaptácia vyvinula a ako diela pôsobia na divákov cez divácke a knižné recenzie. Ďalej porovnáva jednotlivé diela s predlohou a analyzuje ich rozdiely. Zároveň v nej zdieľam vlastné skúsenosti s tvorbou adaptácie knihy do krátkeho animovaného filmu.

Kľúčové slová: adaptácia, detská literatúra, animovaný film, Československo, Sekora, Čtvrtek, Večerníček, literárna predloha, Týrlová, rozprávky

Abstract

This thesis analyzes adaptations of children's books in animated films. Through eight examples from Czechoslovakia and modern Czech works it examines how adaptation developed and how they affected the audience through audience and book reviews. Thesis also compares these films with books and analyzes the differences. At the same time, I share my own experience of creating a short animated film adaptation of a children's book.

Keywords: adaptation, children literature, animated film, Czechoslovakia, Sekora, Čtvrtek, Večerníček, story, Týrlová, fairy tales

Obsah

Úvod	1
1. Adaptácia: definícia a história	
1.1.1. O adaptácií	2
1.1.2. Adaptácia v minulosti: Československo	4
1.1.3. Adaptácia dnes: Česká republika	5
2. Adaptácia v Československu	
2.1.1. Ferda Mravenec	7
2.1.2. Pejsek a kočička	8
2.1.3. Bajaja	10
2.2.1. Václav Čtvrtek	11
2.2.2. Maková panenka	12
2.2.3. Pohádky z mechu	13
3. Adaptácia dnes	
3.1.1. Zuza v zahradách	14
3.1.2. Mlsné medvědí příběhy	15
3.1.3. Lichozruti	16
3.1.4. Adaptácia filmu na knihu	17
4. Zaver	19
5. Zoznam použitých prameňov a literatúry	20

ÚVOD

Téma adaptácie je veľmi obsiahla a adaptácií je mnoho, naprieč históriou a jazykmi. Aj preto som sa v tejto práci rozhodla zamerať na Český, Československý a aj Slovenský animovaný film, a to nielen kvôli tomu, že mi je blízky národnostne, ale mojim hlavným cieľom do budúcnosti je aj pomáhať zachovať jeho tradíciu. Zároveň som vďaka Mestskej knižnici v Prahe mala prístup ku potrebnej literatúre.

V českej filmografii sa stretávame s adaptáciou už od samotných začiatkov animácie. Práve zo širokého repertoáru detských kníh čerpajú českí filmári nielen v celovečerných filmoch (Bajaja¹ (1950), Čert a Káča² (1955), Lichožrouti³ (2016), Fimfárum⁴ (2002) a iné) ale aj v krátkometrážnom filme, a to najmä v podobe krátkych epizód (O vodovodu, který zpíval v opeře⁵ (1990), Čarovná rybí kostička⁶ (1980). Yuki Onna⁷ (2013), Ferda Mravenec⁸ (1942) a mnohých ďalších). Možností, ako dielo adaptovať, je mnoho. Od vernej adaptácie, ktorá knihu prerozpráva od slova do slova, až po adaptácie, ktoré pripomínajú svoju inšpiráciu len veľmi zďaleka. Ako sa adaptuje v Čechách? Je rozdiel medzi adaptáciou vtedy a teraz? Aký je názor divákov na adaptáciu? A existuje rozdiel medzi adaptáciou v súčasnosti a v minulosti?

V svojej práci porovnávam knižné originály s filmovými adaptáciami. Mnoho poznatkov v práci čerpám z Česko-slovenskej filmovej databázy (www.csfd.cz), a to práve preto, že ide o najznámejší a najpoužívanější filmový portál v Čechách a na Slovensku. Zároveň prikladám vlastné skúsenosti z vlastnej tvorby bakalárskeho filmu, ktorý je adaptáciou.

¹ Bajaja [film]. Réžia Jiří Trnka. Československo: Československý státní film, 1950

² Čert a Káča [film]. Réžia Václav Bedřich. Československo, 1955

³ Lichožrouti [film]. Réžia Galina Miklínová. Česká republika: Falcon, 2016

⁴ Fimfárum Jana Wericha [film]. Réžia Vlasta Pospíšilová, Aurel Klimt. Česká republika: Krátký Film Praha a. s.; Studio Jiřího Trnky (Krátký Film Praha a. s.); ČESKÁ TELEVIZE; Centrum tvorby pro děti a mládež (ČESKÁ TELEVIZE); Aurel Klimt, 2002

⁵ O vodovodu, který zpíval v opeře [film] Réžia: Jaroslav Doubrava, Adolf Born. Česká republika, 1990

⁶ Čarovná rybí kostička [film] Réžia: Marie Satrapová.. Československo, 1980

⁷ Yuki Onna – Sněžná žena [film] Réžia: Jiří Barta. Česká republika, 2012

⁸ Ferda Mravenec [film] Réžia: Hermína Týrlová, Ladislav Zástěra. Československo: FAB Zlín. 1942

1 Adaptácia: definícia a história

1.1.1 O adaptácii

Literatúra a film sa navzájom inšpirujú a kráčajú rovnakými cestami už od začiatkov filmu. Filmoví autori v nej nachádzajú inšpiráciu pri hľadaní tém, nápadov, atmosféry či dokonca pre prenesenie celého diela.

Prenesenie diela, či jeho napodobňovanie, nazývame adaptácia. Adaptáciou je dielo, ktoré prejde úpravami a je prepracované tak, aby dosiahlo iného umeleckého znenia. Adaptovanie môže mať mnoho foriem – od veľmi vernej adaptácie, ktorá sa drží originálneho diela takmer od slova do slova, až po adaptáciu, ktorá sa originálnym dielom len zľahka inšpiruje. Tento transformatívny vzťah nenachádzame len v prípade prevedenia literatúry do filmu, ale je prítomná vo všetkých médiách.

Ako tvrdí Linda Hutchenson v svojej knihe *Teória Adaptácie*: „Adaptácia je opakovanie, ale opakovanie bez replikácie.”⁹

Adaptácia v mnohých formách tu bola už od nepamäti, a práve Hutchensovej kniha sa adaptácii venuje dopodrobna. Skúma túto tému od jej samotných začiatkov a približuje nám, ako sa behom viktoriánskej éry adaptovalo takmer všetko a takmer všetkými spôsobmi: novely, básne, divadelné hry, opera, piesne, maľby či tance boli konštantne adaptované z jedného média do druhého a zase späť. Tak, ako naši viktoriánski predkovia, aj my sme zdedili lásku k adaptácii, avšak máme omnoho väčší výber médií, s ktorými môžeme pracovať¹⁰. K už spomínaným sa pridali hry, filmy, komiksy či dokonca zábavné parky a mnohé ďalšie.

Príkladmi adaptovania rôznymi médiami sú prevedenie filmu do seriálu, či divadelnej inscenácie do filmu. Adaptovať môžeme dielo aj vzhľadom na jeho publikum. Napríklad adaptácia ľudovej piesne na metalovú skladbu, či fikcie pre dospelých na fikciu pre deti. Takýmto príkladom nám môže byť aj Biblia a jej mnohé adaptovanie do formy detskej knihy.

Avšak, aj napriek svojmu rozšíreniu a popularite, je adaptácia v dnešnej dobe, najmä tá filmová, častokrát zhadzovaná akadémiou, kritikmi, či dokonca aj obyčajným divákom ako niečo kultúrne menejcenné, dokonca označované ako prizenie originálu.

Divák má pri čítaní knihy istú predstavu o tom, ako majú postavy a prostredie vyzeráť, pričom filmová adaptácia prináša pohľad niekoho iného, častokrát predstavu, ktorá nie je úplne verná originálu¹¹.

Brian McFarlane vo svojej knihe „*Novel to Film*” popisuje problematiku adaptácie.

⁹ HUTCHEON, Linda.. *A Theory of Adaptation*. 2006. Routledge. New York. ISBN 9780415539388, str. 7

¹⁰ HUTCHEON, Linda.. *A Theory of Adaptation*. 2006. Routledge. New York. ISBN 9780415539388, preface 11

¹¹ MCFLARNE, Brian. *Novel to Film: An Introduction to the Theory of Adaptation*. 1996. Clarendon Press. ISBN-13 : 978-0198711506 str. 22

Aj napriek nespokojnosti diváka a jeho pocitu, že originál bol narušený, má divák stále túžbu vidieť ako knihy "vyzerajú". Neustále si vytvárajú vlastnú predstavu sveta knihy a jeho postáv a porovnávajú ho s vyobrazením filmárovej predstavy¹².

Celkovo je adaptácia príbeh prerozprávajú z perspektívy scenáristu a nemala by byť vnímaná ako replika originálneho literárneho diela. Mnohé kritiky sa kvôli tomuto stávajú zastaralými.

Aj keď kritici uznávajú, že porovnávať film a knihu na základe vernosti ponúka problematický postoj, s ktorým adaptácia môže byť súdená – toto je stále základom diskusie o adaptovanom texte. Aj keď je presné prevedenie novely do filmu nemožné, rozprávať sa o adaptácii bez nahliadnutia na originál je taktiež nemožné. Obzvlášť v kritickej práci vo vzťahu k detskej knihe. To, že originálny text je základom nového textu je samotný základ adaptácie. Toto nás vedie k porovnávaniu. Avšak, porovnávanie, aj napriek odolávaniu klásť dôraz na vernosť, často končí pri hierarchických modeloch postavených na tom, ako blízko sa film priblíži k originálu¹³.

Načo nám teda tá adaptácia je? Ide o nedostatok pôvodných scenárov? Málo predstavivosti? Toto by sa dalo zjednodušene povedať, avšak adaptácie plnia rôzne účely a je viac než len praobyčajná kópia originálu. Adaptácia môže byť napríklad vytvorená za účelom vzdelávania, zastaranosť diela ako jeden z dôvodov, prečo je potrebné ho preniesť do modernej doby¹⁴. Či už ide o jeho problematickosť, zastaralý jazyk, či nedostatočné technické možnosti, ktoré tvorcovia originálu mali.

Častá je, samozrejme, aj finančná stránka veci: áno, adaptácie populárnych kníh často prilákajú divákov. A popularitu takejto filmovej adaptácie môžeme vidieť jasne na pravidelných prvých priečkach návštevnosti premietaní. Harry Potter¹⁵, Jurský park¹⁶ či animované disney adaptácie sú toho dôkazom¹⁷.

Adaptácie však vznikajú aj z iných dôvodov a to je nadšenie tvorcov, rozšírenie diela či jeho predstavenie väčšiemu počtu divákov. V prípade žijúcich autorov je častá spolupráca

¹² MCFLARNE, Brian. Novel to Film: An Introduction to the Theory of Adaptation. 1996. Clarendon Press. ISBN-13 : 978-0198711506 str. 7

¹³ MEEUSEN, Meghann. Children's Books on the Big Screen. 2020. University Press of Mississippi. ISBN-13 : 978-1496828644 str. 7-8

¹⁴ ŠRAJNER, Martin. Umění kompromisu – filmové adaptace české literatury (2008-2018). [online]. [cit. 17. 4. 2019]. Dostupné z: <https://www.czechlit.cz/cz/feature/umeni-kompromisu-filmove-adaptace-ceske-literatury-2008-2018/>

¹⁵ Harry Potter a Kameň mudrcov [film]. Režia Chris Columbus. Spojené kráľovstvo, USA: Warner Bros., 2001

¹⁶ Jurassic Park [film]. Režia Steven Spielberg. USA: Universal Pictures, Amblin Entertainment., 1993

¹⁷ „The Most Successful Book to Movie Adaptations“ [online]. selfpublishingformula.com. [cit. 22. 3. 2018]. Dostupné z: <https://selfpublishingformula.com/the-most-successful-book-to-movie-adaptations/>

na scenári, či ich úplne napísanie pôvodným autorom, čo často vedie k relatívne vernej adaptácii¹⁸.

Táto verná adaptácia je častejšia ako úplne odklonenie sa od pôvodného materialu, avšak neznamena to, že je cesta vernej adaptácie lepšia, či že zaručí úspech u divákov. Vždy je najlepšie myslieť na to, aby dielo sedelo danému médiu čo najlepšie. Príklad adaptácie ktorá sa snaží odkloniť od originálu až moc je napríklad adaptácia krátkych hororových poviedok od Junjiho Ito. Ito je známy hlavne svojou schopnosťou vytvoriť napätie medzi stránkami a svojou detailnou kresbou. Junji Ito collection (2018) sa snaží adaptovať scénu po scéne, avšak detailnú perokresbu Itoho komiksu je takmer nemožné previesť do animácie. Určite nie bez obrovskej finančnej podpory. Je príkladom toho, že kopírovať médium scéna po scéne, bez využitia obrovských nových možností, ktoré animácia prináša, nie je vždy dobré¹⁹.

Nad mojou vlastnou adaptáciou sme mali s dramaturgom veľké množstvo sedení, snažiac sa v nej vyjadriť čo najviac aspektov knihy. Knihy, ktorá je prerozprávajúca ako legenda plná prírodovedeckých faktov. Avšak toto bolo nemožné najmä z toho dôvodu, že, že film je nemý a ja som odmietla akékoľvek hovorené slovo s výnimkou jedného písaného slova. Preto sme sa museli vzdať náučnej časti knižky, pričom viem, že je to niečo, čo mrzelo aj samotnú autorku, no rozhodli sme príbeh zamerať na hlavný charakter, jej pocity a to, ako sa vyrovnáva s handicapom a stratou domova, ktoré neboli v knižnej verzii tak výrazné.

1.2.1 Adaptácia v minulosti, Česlovensko

Ako budeme môcť vidieť v nasledujúcich kapitolách na vybraných príkladoch, knižné adaptácie minulosti idú ruka v ruku s originálnym titulom a verne adaptujú nielen text, ale aj výtvarno.

Český animovaný film sa vyvíjal v dosť zložitej politickej situácii – od okupácie Nemcami až po cenzúru počas socializmu. Autori mali voľnú autorskú ruku iba ak neprišlo na znevažovanie režimu v akomkoľvek rozsahu²⁰. Niektorí autori, či už knižní alebo filmoví, zase naopak do svojich diel ideológiu vkladali, príkladom je Sekora²¹ a jeho legendárny Ferda Mravec.

¹⁸ príklad: Lichožrouti [film]. Réžia Galina Miklínová. Česká republika: Falcon, 2016

¹⁹ A horrific disappointment(Junji Ito collection anime review) [online]. [cit. 26. 3. 2018]. Dostupné z: <https://anerdyperspective.com/2018/03/26/a-horrific-disappointment-junji-ito-collection-anime-review/>

²⁰ Príklad: zmena názvu seriálu Štaflík a Špagetka zo Psí život či Pat a Mat, ktorí takmer neprešli cenzúrou práve kvôli "znevažovaniu socialistickej práce" a ich farbám, červenej a modrej. Při budování komunismu nás držely nad vodou pohádky! Tyhle večerníčky jsme prostě milovali!. [online]. [cit. 04. 03. 2018]. Dostupné z: <https://www.extra.cz/pri-budovani-komunismu-nas-drzely-nad-vodou-pohadky-tyhle-vecernicky-jsme-proste-milovali>

²¹ ČINÁTL, Kamil. Ústav pro studium totalitních režimů. <https://www.ustrcr.cz/uvod/antologie-ideologickych-textu/ondrej-sekora-a-ferda-mravenec/>

Animovaná tvorba sa tešila v Československu veľkej podpore a obľube aj napriek politickým komplikáciám. Môžeme hovoriť o zlatom veku českej animácie a vzniku influenčnej Českej školy animovaného filmu. Jednou z najznámejších postáv animovanej tvorby je nepochybne Jiří Trnka, ktorý založil štúdio Bratia v triku (1945). Toto štúdio má s adaptáciou dlhú históriu, začínajúc jeho prvým filmom²² Zasadil dědek řepu²³ z roku 1944, či adaptáciou epizódy baletu Zvířátka a petrovští²⁴ (1946), Hrnečku, vař!²⁵ (1954), Čert a Káča²⁶ (1955), Psí pohádka (1959)²⁷ a mnohými ďalšími.

Dôležitou postavou v knižnej adaptácii, a to hlavne pre krátkometrážne seriály akými sú Večerníčky, bol spisovateľ Václav Čtvrtek. Cez dvadsať jeho kníh sa dočkalo animovanej adaptácie a vytvoril populárne české rozprávkové postavy, ktoré sa obľube tešia dodnes. Je medzi nimi napríklad lúpežník Rumcajs, Víla Amálka či Křemílek a Vochoomůrka. Adaptácie jeho kníh sú verné originálu, či už výtvare alebo textovo. Takto to je pri významnom množstve českých seriálových adaptácií pred revolučného obdobia — väčšina z nich sa verne drží originálu, ako si ukážeme aj na príkladoch v nasledujúcich kapitolách.

Mnohé animované filmy boli oceňované doma aj v zahraničí, štúdiá prispievali k vývoju technológií, podpore nových talentov a dávali autorom veľkú slobodu v tvorbe. Po Nežnej revolúcii však nasleduje citeľný útlm.

1.3.1 Adaptácia dnes, Česká republika

Po Revolúcii to filmári v Českej republike nemali jednoduché. Bol zrušený Benešův dekret č. 50/1945, prišiel koniec štátneho monopolu, štúdiá boli rozpredané a otvorili sa brány konkurencie zo západu. Filmári ale stále tvorili i krátko po Revolúcii, avšak situácia v krajine sa drasticky zmenila, čo znamenalo aj prispôsobovanie a citeľný útlm.

Tento pokles v tvorbe po Nežnej revolúcii začína byť postupne prekonávaný a vznikajú nové štúdiá, ktoré sú podporované nielen Štátnym fondom kinematografie, ale aj ČT a ďalšími sponzormi²⁸.

Úpadok môžeme cítiť až donedávna, dôvodom ale nebola absencia autorov. Hlavnými dôvodmi zostupu českého animovaného filmu sú rozdrobené štúdiá a

²² Studio Bratři v triku. [online]. Dostupné z: <https://www.filmovyprehled.cz/cs/person/119980/studio-bratri-v-triku>

²³ Zasadil dědek řepu [film]. Režie Jiří Trnka Československo: Studio Bratři v triku, 1945

²⁴ Zvířátka a petrovští [film]. Režie Jiří Trnka Československo: Studio Bratři v triku, 1946

²⁵ Hrnečku vař! [film]. Režie Václav Bedřich Československo: Studio Bratři v triku, 1954

²⁶ Čert a Káča [film]. Režie Václav Bedřich Československo: Studio Bratři v triku, 1955

²⁷ Psí pohádka [film]. Režie Eduard Hofman Československo: Studio Bratři v triku, 1959

²⁸ ZBOŘIL, Jonáš Proč je Česko velmocí animace? Mohou za to i čím dál lepší náměty. [online]. [cit. 21. 4. 2022]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/kultura-proc-je-cesko-velmoci-animace-mohou-za-to-i-cim-dal-lepsi-namety-199137>

obmedzené financovanie. V posledných rokoch ale môžeme pozorovať rozkvet animácie aj vďaka novým krátkym aj celovečerným titulom.

Veľkým míľnikom, ktorý dostal českú animáciu pod lupu svetovej verejnosti, bola nominácia filmu *Dcera*²⁹ (2019) od Darii Kashcheevy, na Oscara. Česká republika ukázala, že prináša nové námety a talenty.

Ako je to s adaptáciou dnes? Za posledných desať rokov vznikol len jeden český večerníček, ktorý by bol knižnou adaptáciou. Od roku 2000 bolo večerníčkov, ktoré nejakým spôsobom adaptovali knihu, iba niečo málo cez jedenásť. Je to poznateľný rozdiel, keďže približne každé desaťročie je množstvo adaptácií v krátkometrážnych seriáloch cez dvadsaťpäť, počítajúc aj porevolučné obdobie medzi 1989 až 1999. Toto sa dá vysvetliť okrem iného aj poklesom financovania a tvorby krátkych filmov celkovo, ale veľká absencia adaptácie za posledných desať rokov je na zamyslenie.

S celovečerným filmom je to od roku 2013 trochu inak, s titulmi *Lichožrouti*³⁰ (2016), *Myši patří do nebe*³¹ (2012) či *Malá z rybárne*³² (2015). Detské publikum sa v porevolučných rokoch mohlo taktiež tešiť celovečerným filmom s tromi pokračovaniami: *Fimfárum*³³ (2002), *Autopohádky*³⁴ (2011), *Báječná show*³⁵ (2002) či *Jak ševci zvedli vojnu pro červenou sukni*³⁶ (1989).

Nie je to pravidlom, no mnoho moderných adaptácií adaptuje diela voľnejším štýlom a nesleduje výtvarný štýl či text doslovne. Pri ich malom počte tých príkladov, žiaľ, nie je veľa.

²⁹ *Dcera* [film]. Réžia Daria Katcheva Kashcheeva: FAMU, MAUR film, 2019

³⁰ *Lichožrouti* [film]. Réžia Galina Miklínová. Česká republika: Falcon, 2016

³¹ *Myši patří do nebe* [film]. Réžia Jan Bubeníček, Denisa Grimmová. Česká republika: Cinemart, a.s., 2021

³² *Malá z rybárny* [film]. Réžia Jan Balej. Česká republika: MIRACLE FILM, 2015

³³ *Fimfárum Jana Wericha* [film]. Réžia Vlasta Pospíšilová, Aurel Klimt. Česká republika: Krátký Film Praha a. 2002

³⁴ *Autopohádky* [film]. Réžia Břetislav Pojar, Michal Žabka, Libor Pixa, Jakub Kohák, František Váša. Česká republika: animation people s.r.o., 2011

³⁵ *Báječná show* [film]. Réžia Vladimír Mráz. Česká republika: QQ studio Ostrava s. r. o., 2002

³⁶ *Jak ševci zvedli vojnu pro červenou sukni* [film]. Réžia Karel Trlica. Česká republika. 1989

2. Adaptácia v Československu

2.1.1 Ferda v mraveništi

Ferda mravenec je postava vytvorená Ondrejom Sekorom. Ferda sa teší veľkej obľube českého publika a je dlhé roky súčasťou popkultúry. Značí o tom aj veľké množstvo adaptácií, v ktorých sa tento mravčí hrdina objavil. Od svojho prvého predstavenia v Ľudových novinách 1. januára v roku 1933 v podobe komiksu sa objavil v mnohých ďalších médiách, cez knižné vydania, viaceré seriálové adaptácie či počítačovú hru až po divadelnú adaptáciu.

V tejto práci si bližšie predstavíme knihu z roku 1941 a jej dve adaptácie. Adaptáciu od Hermíny Týrlovej, Ferda mravenec³⁷ z roku 1977 a neskoršej adaptácii knihy v seriáli od Britskej a Československej koprodukcie, Ferda Mravenec³⁸ (1989). V oboch prípadoch sa jedná o adaptáciu knihy Ferda v mraveništi.³⁹

Sekorova kniha sleduje hlavného hrdinu Ferdu a jeho návrat do mraveniska. Ferda je v knihe zobrazený ako šikovný mravec plný nápadov, vynaliezavý vtipkár, ktorý sa nezdráha robiť si srandu aj z mravcov z vlastnej kolónie. Kniha nám približuje okrem Ferdu aj iné postavy ktoré sú v mravenisku výrazné, ako napríklad najrýchlejší mravec mraveniska Nožička, nemotorný mravček so srdcom na správnom mieste Kuřihlášek či neposedný Trumbelínek.

Kniha obsahuje devätnásť kapitol, od Ferdovej plavby po rieke, cez chytenie kráv či riešenie veľkej krádeže mravčích kukiel. Kniha je ilustrovaná v jednoduchých linkách i plnofarebných ilustráciach od samotného Sekory.

Týrlovej adaptácia ostáva verná Sekorovmu výtvarnému štýlu. Prevedenie do poloplastu mu ale dodáva istú jemnosť. Adaptácia je pomerne verná, je doplnená hudbou od Zdeňka Lišku a hlasom Františka Filipovského. Adaptácia vynecháva niektoré časti knihy, napríklad ako mravci zmlátia Ferdu palicami, jeho zranenie, či vôbec nespomína menom ostatné vedľajšie postavy. Čo sa dizajnu mravcov týka, tí sú si všetci omnoho viac podobní ako v knihe, kde všetci okrem Ferdu nosia oblečenie. V tejto verzii majú všetci žltú šatku, len Ferda ju má červenú s čiernymi bodkami. Adaptácia taktiež jemne pozmenila koniec, a teda namiesto toho, aby sa noví mravčekovia vykuklili už s Ferdovskou šatkou si ju sami okolo krku zaviažu.

Tento počin nebol pre Týrlovú prvýkrát, čo dala najznámejšiemu českému mravčekovi život. S Ferdou pracovala už roky predtým, jej prvý Ferda mravenec z roku 1944 bol prvý český loutkový film, ktorý bol realizovaný s pomocou bábiek s drôtenými kostrami.

Týrlovej verzii sa teší obrovskej popularite. Epizóda má 77% na csfd.

³⁷ Ferda Mravenec [film]. Réžia Hermína Týrlová. Československo: Filmové studio Gottwaldov. 1977

³⁸ Ferda Mravenec [seriál]. Réžia Ralph Newman, Jerry Hampeys. Veľká británia, Československo: Entertaining Cartoon Productions. 1989

³⁹ SEKORA, Ondřej. Ferda v mraveništi. Knižní klub. 2014 ISBN 9788024243856

„Už první kniha s Ferdou Mravencem byla v roce 1936 hit. „Byl to jeden z prvních velmi úspěšných popkulturních hrdinů. Brzy se začal překlápět i do dalších médií, v roce 1960 vznikl první loutkový seriál v České televizi,“ tvrdí Potůček.⁴⁰

Rodina Ondřeje Sekory uzavřela smluvu s mezinárodním koproducentem a na konci 80. roků vznikl animovaný seriál v britsko-české koprodukcii.

„Animovalo se to někde v Koreji. Producent toužil vytvořit něco jako druhou včelku Máju a Ferda Mravenec ho moc nezajímal. Vzniklo něco, co je výtvarně i scénářisticky pokroucené a s původní poetikou toho má málo společného“ (Tomáš Prokůpek)⁴¹

Tu sa dostávame k nechválne známej britsko-českej koprodukčnej adaptácii z roku 1984. Ide o režisérsky počín Ralpa Newmana a Jerryho Hamleysa. Scenáru sa zhostila Iva Hercíková. Seriál má 52 epizód po približne 24 minútach a kniha „Ferda v mraveništi“ je adaptovaná v epizódach 28 a 29. Niektoré časti knihy adaptované neostali, ale tie, čo sa objavili, skutočne len vzdialene pripomínajú originál. V prípade českého dabingu tomu prispieva aj pôvodný ČST dabing, ktorý viackrát improvizuje, a odkláňa sa od originálu. Do seriálu sú pridané aj mnohé nové charaktery, napríklad pes Čmuchálek.

Príkladom drastickej zmeny je prerobenie časti, kedy sú mravcom ukradnuté vajíčka a nasledovné šikovné riešenie konfliktu, kedy sa ukáže, že zloději konali z núdze a nechceli vajíčkam ublížiť. V britsko-českej verzii si zlí mravci z týchto vajíčok urobili otrokov.

Je logické, že popularizácia filmovej adaptácie môže zdvihnúť záujem o špecifický literárny text, avšak niekedy môže vytvoriť pokrivený obraz originálu.⁴²

Táto adaptácia, na rozdiel od tej od Týrlovej, získala na imbd 67% a na csfd 62%.

2.1.2 Pejsek a kočička

Populárna detská kniha Jozefa Čapka, „Povídání o pejskovi a kočičce“⁴³ z roku 1929 rozpráva príbeh psíka a mačičky, dvoch blízkych priateľov, ktorí spolu žijú v domčeku

⁴⁰ HAVLÍNKOVÁ, Tereza .Z anarchisty bojovníkem nebo budovatelem. Ferda Mravenec za 90 let nezestárl, ale proměňoval se [online]. [cit.28.2.2023]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/kultura/literatura/ondrej-sekora-vystava-villa-pelle-ferda-mravenec-vyvoj-propaganda-valka_2302282115_kac

⁴¹ HAVLÍNKOVÁ, Tereza .Z anarchisty bojovníkem nebo budovatelem. Ferda Mravenec za 90 let nezestárl, ale proměňoval se [online]. [cit.28.2.2023]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/kultura/literatura/ondrej-sekora-vystava-villa-pelle-ferda-mravenec-vyvoj-propaganda-valka_2302282115_kac

⁴² KOLINSKÁ, Klára; mingo, Carlos A. Sanz, eds. Read on screen. film adaptations of literature in english. 2015. Metropolitan University Prague Press. ISBN : 978-80-87956-11-3

⁴³ ČAPEK, Jozef. Povídání o pejskovi a kočičce. 1956. SNDK - Státní nakladatelství dětské knihy

a riešia bežné ľudské starosti, ktoré riešia mnohokrát veľmi netradičným, až absurdným spôsobom. Obsahuje desať krátkych príbehov zo života protagonistov.

Kniha bola napísaná ako zbierka pre Čapkovu dcéru Alenu, jej text je veľmi opisný a jednoduchý a to či už z pohľadu rozprávača, alebo v samotnom dialógu postáv. Knihu doprevádzajú rovnako jednoduché čiernobiele ilustrácie, ktoré Čapek sám ilustroval.

V tejto práci sa bližšie zameriame azda na najznámejšiu z psíčkových a mačičkiných dobrodružstiev, a to adaptáciu príbehu "Jak si pejsek a kočička dělali k svátku dort". Příběh sleduje pejska a kočičku, kterým děti upečú tortu z písku. Hlavné postavy sú vďačné za tortu, avšak vzbudí to v nich túžbu po skutočnej torte. Rozhodnú sa preto si takú tortu svojpomocne upiecť, a práve tu prichádza absurdita, kedy do koláča primiešavajú všetko, čo im chutí, i keď sa ingrediencie konvenčne do torty nehodia (slanina, hlava z husi, atď.). Tortu nechávajú vychladnúť a vracajú sa pozvať na oslavu detí, avšak, po ich návrate zistia, že tortu im zjedol zlý pes, ktorému je teraz zle. Příběh sa končí obedom u detí a radosťou, že tortu nezjedli práve oni a nie je im z nej zle.

V roku 1950 vznikla seriálová adaptácia so šiestimi dielmi, každá z nich rozprávajú jeden z príbehov opísaných v knižke. Seriál režíroval Eduard Hofman a hlas mu prepožičal Karel Höger.

*"Duch herce, který klasické literární dílo namluvil v roce 1950 k animovanému seriálu, se tu očividně 'vznáší'. Pro nikoho není lehké se od něj odpoutat. 'Je pravda, že když jsem se připravoval na natáčení, opravdu mi běžel v uších pan Höger. Znovu jsem si uvědomil, jak mimořádný to byl herec, jak mistrovsky uměl nakládat s textem, jehož stylizace je záměrně jednoduchá, dětská. Pro mou generaci to byla ikona, oba jsme na tom s bráchou vyrostli.'"*⁴⁴ vysvetľuje Jaroslav Plesl v spojitosti s tvorením nového hovoreného slova pre moderné audioknihy.

Ide o veľmi vernú adaptáciu, či už dejovo, tak aj výtvarne. Dizajny postáv čerpajú veľmi dôkladne z originálnych Čapkových ilustrácií, doplnený o farebnosť a konzistentnosť.

Tak, ako mnoho knižných adaptácií z predrevolučného obdobia, aj táto využíva narozprávaný text knihy, ktorý prechádza od originálu len minimálnymi zmenami. Už v aj tak jednoduchom príbehu seriálová epizóda úplne odstriháva začiatok a interakciu s deťmi, namiesto toho ihneď začína tým, ako si psík a mačička chcú upiecť koláč. Od tohto momentu sa adaptácia stáva takmer identickou s knihou. Nepridáva nič nové, nesnaží sa dielo adaptovať po svojom. Rozprávač opisuje každú aktivitu, ktorú hlavné postavy robia, i keď ju zároveň vidíme aj vizuálne. Jedinou ďalšou zmenou je len vystrihnutá konečná veta, ktorou sa kniha končí:

"Oni šli po tom dobrém obědě spát a libovali si, jak se jim ten svátek i narozeniny přece jen nakonec vydařili. A ten zlý pes po tom jejich dortu hekal a nařikal v tom houští celých čtrnáct dní."

V prípade absencie detí sa dá predpokladať, že ide hlavne o zjednodušenie príbehu a jeho časové skrátenie. Pri poslednej vete ide pravdepodobne o snahu neukončovať

⁴⁴ HROMÁDKOVÁ, Tereza .Napsal a nakreslil Josef Čapek. Povídaní o pejskovi a kočičce slaví 90 let, nově ho namluvili herci Dejvického divadla [online]. [cit.26.1.2018]. Dostupné z: <https://vikend.hn.cz/c1-66028410-napsal-a-nakreslil-josef-capek-povidani-o-pejskovi-a-kocicce-slavi-90-let-nove-ho-namluvili-herci-dejvickeho-divadla>

príbeh negatívne. Zmena konca z negatívneho na pozitívny je veľmi častá zmena, ktorá pri filmových, najmä detských adaptáciách nastáva. Môžeme to pozorovať aj napríklad pri celovečernom filme Nimona⁴⁵ (2023), Malá morská víla⁴⁶ (1989) či When the Wind Blows⁴⁷ (1986).

V zažitom populárnom podvedomí sú detské filmy a dobrý koniec prakticky synonymné. Aj keď toto nie je unikátne len pre detský film, avšak zrejme ani nie je iný filmový žáner, počítajúc muzikálom či romantickou komédiou, kde by bola naratívna centralita tak pevne stanovená, a kde je absencia dobrého konca tak podrobne skúmaná.⁴⁸

Z mojej vlastnej skúsenosti pri tvorbe animovaného bakalárskeho filmu "O lykožrútovi", adaptácie knižky Pohádka o Ipsíkovi⁴⁹, sme sa po rozhovore so scenáristami rozhodli ustrihnúť koniec, ktorý zakončoval príbeh drasticky, a to zhltnutie hlavného hrdinu ďatľom. Hrdina sa nakoniec v knižnej predlohe z ďatľovho zobáku dostane, avšak tieto informácie by zbytočne rozbíjali pozitívne ukončenie a myšlienku, ktorú sme filmom chceli dosiahnuť. To však neznamená, že tento koniec nefungoval v knihe. Práve naopak, strany, ktoré sme my nevyužili, dodávajú knihe jej pocit legendy.

Je dôležité si pamätať, že je nemožné vždy preniesť všetko z média do média, a to ani v tak vernej adaptácii, akou je Psíček a mačička. Či už dramaturgicky, výtvarne alebo časovo, dôvody pre vystrihnutie celých odstavcov sú rôzne, no v konečnom dôsledku mnohokrát dopomáhajú k zlepšeniu kvality diela.

2.1.3 Bajaja

Božena Němcová je dôležitou spisovateľkou českej literatúry s niejednou knihou, ktorú si prevzali filmoví režiséri pre svoju adaptáciu. Jednou z nich je napríklad Čert a Káča⁵⁰ (1955) od Václava Bedřicha, či filmové rozprávky S čerty nejsou žerty⁵¹ (1985) alebo Pyšná princezna⁵² (1952).

Němcová, podľa oficiálnych prameňov za slobodna Barbora Novotná, je autorka radená k romantizmu alebo rannému realizmu, hoci sa obom smerom vymyká. Okrem

⁴⁵ Nimona [film]. Režia Nick Bruno, Troy Quane. USA: Annapurna Pictures, 2023.

⁴⁶ Malá morská víla [film]. Režia John Musker Ron Clements. USA: Disney, 1989

⁴⁷ When the wind blows [film]. Réžia: Jimmy T. Murakam. Spojené kráľovstvo, 1986

⁴⁸ BROWN, Noel. The Oxford Handbook of Children's Film. 2022. Oxford Handbooks. ISBN: 9780190939359

⁴⁹ HOLASOVÁ, Aneta. Pohádka o Ipsíkovi. 2016. Běžliška ISBN 9788090611290

⁵⁰ Čert a Káča [film]. Réžia Václav Bedřich. Československo, 1955

⁵¹ S čerty nejsou žerty [film]. Réžia Hynek Bočan. Československo: Barrandov 1985

⁵² Pyšná princezna [film]. Réžia Bořivoj Zeman, Československo: Československý státní film, 1952

písania románov Němcová prispievala do časopisov básničkami, poviedkami, rozprávkami či hádankami.⁵³

Táto práca sa primárne zameriava na jej dielo Bajaja, ktoré bolo voľne adaptované Jiřím Trnkou, inak nazývaným aj otcom českej animácie.

Pôvodné dielo Boženy Němcovej "Princ Bajaja"⁵⁴ je rozprávka v prvom zmysle slova. Hlavný hrdina je kráľovského pôvodu, dielo používa magické číslo tri, (či už v troch drakoch alebo troch princeznách), a samozrejme, končí sa šťastne.

Ale Trnkovo dielo Bajaja⁵⁵ (1950) už rozprávkou nie je, začínajúc samotným názvom. Bajaja v tejto verzii nie je princom, alebo aspoň nie rodom, má však srdce a česť princa. Trnkova adaptácia je viac mýtický príbeh než rozprávka, pričom všetky postavy sa tu stávajú symbolom.

Týmto filmom, ktorý je tak trochu na rozmedzí žánrov, sa Trnka lúči s tvorbou pre deti. Ako jeden z prvých ukázal, že animovaný film vôbec nemusí byť veselá groteska. Našiel novú, vlastnú cestu nielen k technológiám, ale aj k témam a ich spracovaniu⁵⁶.

Celý príbeh je rozdelený do šiestich častí — Cesta, Bajaja, Bolest', Zaklätie, Pytačky a Svadba. Všetky ale smerujú k jednému cieľu, ktorý chce Bajaja dosiahnuť, a tým je oslobodenie svojej maminky zo zaklätia Bieleho koňa. Táto jeho misia je však ovplyvnená Bajajovou láskou k princeznej.

Trnkova verzia má omnoho temnejší tón narozdiel od pôvodnej jednoduchšej rozprávkovej verzie. Trnka používa Němcovej knihu ako úrodnú pôdu a buduje svet, ktorého atmosféra diváka pohltí. Dej je prerozprávajú vo veršoch a spevoch s detským zborom Jana Kuhna.

Trnkov Bajaja je jeho tretí celovečerný film a je často považovaný za jeho vrcholné dielo.

2.2.1 Václav Čtvrtek

V tejto časti sa práca bude venovať nielen konkrétnemu dielu, ale aj aj autorovi, a to z dôvodu, že stojí za veľkým množstvom literatúry, ktorá sa neskôr adaptovala do filmovej podoby.

Václav Čtvrtek, vlastným menom Václav Cafourek, je český spisovateľ, ktorý sa venoval primárne tvorbe pre deti. Autor žil v Jičine, ktorý jeho diela citeľne ovplyvnil. Mnoho jeho príbehov sa totiž totiž odohráva práve v tomto meste.

⁵³ Božena Němcová [online]. Id.johannesville.ne. <https://ld.johannesville.net/nemcova>

⁵⁴ NĚMCOVÁ, Božena. Princ Bajaja. 1963, SNDK - Státní nakladatelství dětské knihy.

⁵⁵ Bajaja [film]. Réžia Jiří Trnka, Československo: Československý státní film, 1952

⁵⁶ KAČOR, Miroslav. Zlatý věk české loutkové animace. 2020. Mladá fronta. ISBN 978-80-204-2190-6

“Popud písať knihy pre deti prišiel v roku 1945 práve od jeho syna, Petra, ktorý si želal “něco o lefovi”, a tak vznikol príbeh “Lev utekl” a po ňom nasledovali ďalšie.”⁵⁷

Mnoho jeho rozprávok bolo písaných priamo pre televíziu a až potom sa objavili na stránkach časopisov, či prípadne boli vydané knižne, pri ďalších to bolo zase zase naopak.

V Čvrtkových rozprávkach nenájdeme krutosť ani násilie, vládne v nich láskavosť a humor, víťazí dobro a spravodlivosť. Jeho postavy nadväzujú na českú kultúru a folklór, ale jeho svet zostáva originálny a svojský⁵⁸.

Práve preto, že jeho knihy boli často písané s myšlienkou adaptácie, a v úzkej spolupráci s televíziou, nám dáva verné adaptácie, kde, tak ako v Psíčkovi a mačičke, je základ tvorený rozprávačom.

2.2.2 O makové panence

Tak ako aj knižná predloha “O makové panence a motýlu Emanuelovi”⁵⁹ je Večerníček “O makové panence”⁶⁰ veľmi úsporne napísaný. Jedná sa o krátke a jednoduché príbehy prerozprávane Vlastimilom Brodským. Ten však nevystupuje len ako rozprávač, ale aj ako herec, ktorý sa podujíma všetkých dialógov a hlasov. Toto dielo ešte viac pridáva na jednoduchosti. Rozprávka vznikla v roku 1972 a hovorí o živote a dobrodružstvách Makovej panenky, ktorá sa stará o pole a motýla Emanuela.

Seriál obsahuje trinásť 6 minútových dielov. Výtvarne ich spracovala Gabriela Dubská, ktorá pracovala s Čvrtkom aj na ďalších dielach.

Vybraná kapitola “Jak přechytračila loupežníka Buráška” je svojím dejom takmer totožná s obsahom animovanej epizódy “O makové panence a loupežníku Buráskovi”. V oboch sa príbeh začína Emanuelom, ktorý lieta od kvietka ku kvietku a ovoniava ich, ale v knižnej verzii panenka zbiera rosu, kdežto v knihe zalieva kvety konvičkou. Nasleduje stretnutie so Žaludom a Emanuelove neochotné požičanie cylindra, keďže Žalud stratil svoj klobúčik. Ukáže sa, že cylinder bol skvelý nápad, pretože sa čoskoro príde na scénu lúpežník Burášek, a práve vďaka cylindru najskôr Žalud nespozná, no nakoniec ich cylindrový prevlek prekukne. Našťastie, vďaka Emanuelovi a Panenke, sa Žaludu podarí ujsť, schovať do zeme a vyrastie z neho obrovský dub, ktorý si Burášek už šikanovať netrúfne.

⁵⁷ BÍLKOVÁ, Eva. Okolo Řáholce. Povídaní o Jičíně, Václavu Čvrtkovi a jeho díle. 2006. Městská knihovna (Jičín).ISBN80-238-9204-5

⁵⁸ BÍLKOVÁ, Eva. [online]. [cit.12. 8. 2023]. Dostupné z: <https://knihovna.jicin.cz/vaclav-ctvrtek/>

⁵⁹ ČTVRTEK, Václav. O makové panence a motýlu Emanuelovi. 1976. Orbis. ISBN: 11-033-76

⁶⁰ O dievčatku Makovičke [TV seriál] Réžia Václav Bedřich. Československo (1972-1973)

2.2.3 Rozprávky z mechu a papradia

Kniha "Pohádky z mechu a kapradí"⁶¹ rozpráva príbehy dvoch škriatkov, Křemíka a Vochomůrky, ktorí žijú v chalúpke skrytej v mechu a papradí. Škriatkovia sa tešia obrovskej popularite divákov aj dnes a veľmi rýchlo sa dostali do kultúrneho povedomia. Značia tomu aj 3 série, 29 epizód seriálu.

Kniha je delená na kapitoly, ktoré sú sfilmované do jednotlivých epizód. Každá je krátka a sprevádzaná ilustráciami Zdeňka Smetany.

Animovaný seriál "Pohádky z mechu a kapradí"⁶² (1968) si drží zjednodušené výtvarno Smetany, ktorý seriál režíruje. Pozadie sú tvorené kolážami predmetov z prírody, dávajúc seriálu príjemnú atmosféru lesa. Úlohy rozprávača a postáv sa ujala Jiřina Bohdalová, ktorá mení svoj hlas pri zmene postáv, dodáva tak každej z postáv osobitý šarm a pridáva k hereckej akcii.

Vo vybranej epizóde/kapitole "Jak zasadili semínko" dvaja škriatkovia túžia po tom vypestovať si kvietok. S pomocou slniečka nájdu semienko, ktoré im povie, že sa volá "Verbaskum". Dúfajúc vo fialku sa pustia do sadenia, polievania a povzbudzovania semienka k rastu a zakrývania ho čapičkami. Po dvoch neúspešných pokusoch o jeho vypestovanie zaspia a musí sa toho zhostiť Slniečko. Rastlinka vyrastie, no nie je je z nej fialka, ale divizna.

Tu sa ale príbeh mierne rozchádza, v knihe sa rozprávka končí rozhovorom o tom, čo za kvet im vlastne vyrástol, zatiaľ čo seriál pokračuje tým, že si Vochomůrka uvedomí, že teraz je jeho čiapočka na vršku rastlinky a lezie pre ňu. Slniečko ho musí zachraňovať, čo končí krátkou a vtipnou sekvenciou.

Čtvrtkové rozprávky sú veľmi verne adaptované a jeho tvorba prináša mnohé legendárne postavičky, ktoré sa dostali do českého povedomia a popkultúry. Tento fenomén sa v dnešnej dobe s takou frekvenciou ako pri Čtvrťkovi neopakuje. Dôvodom môže byť aj decentralizácia, či jednoducho veľká konkurencia detských hrdinov zo západu.

⁶¹ ČTVRTEK, Václav. Pohádky z mechu a kapradí. Novinář. 1970. ISBN: 49-025-70

⁶² Pohádky z mechu a kapradí [TV seriál] Réžia Zdeněk Smetana. Československo (1968-1979)

3. Adaptácia dnes

3.1.1 Zuza v zahradách

“Zuza v zahradách”⁶³ je detská knižka Jany Šrámkovej, vydaná nakladateľstvom Rakerta v roku 2015 a ilustrovaná Andreou Techezy. Ilustrácie využívajú akvarel a koláž reálnych fotografií či vedeckých ilustrácií rastlín.

Kniha rozpráva príbeh malej Zuzky, ktorá žije s rodičmi v záhradkárskej kolónii. Za kolóniou je divoká záhrada s veľkým čiernym psom a starou paňou, ktorej sa Zuzka bojí. Jedného dňa ale nájde jej stratený kľúč.

Veľkou súčasťou tejto knihy a jej príbehu sú ilustrácie. Práve v nich detský divák vidí, ako sú záhradky v kolónii rozložené. Ako piškôrky, učesané, geometrické, ba ani koláže a kresby sa skoro neprekrývajú, všetko pôsobí veľmi upravené, má svoje miesto. Každá záhrada je klaustrofobicky uzavretá do svojej malej ohrádky, no ako celok pôsobí čisto a priestranne. Záhrady, divák vidí často v pohľade zhora, má o nich prehľad, vie kto kde býva, ako je čo usporiadané.

Výtvarný štýl v divokej záhrade sa nemení, aj napriek tomu pôsobí odlišne. Je veľmi nahustený, preplnený mnohými komponentmi ktoré sa prekrývajú, ako sú stromy či zvieratá. Priestor nepôsobí stiesnene, ba naopak, je otvorený, rozťahnutý, záhrada má dieru v plote a nedá sa kontrolovať kto alebo čo do nej vjde a čo vyjde von. Záhradu nikdy nevidíme zhora, vidíme ju cez Zuzanine oči. Ponorený do kríkov, s nejasnými hranicami. Divočina nemá zadaný žiadny začiatok či koniec, ktorý by ju definoval.

Kniha s tými pracuje aj využitím rozkládacích strán, pracuje s vlastnou formou a dáva divákovi možnosť roztvoriť prekladané strany do jednej dlhej. Záhrada svoj obsah, tak ako aj zložená strana skrýva, avšak po rozložení sa priestor otvára a pôsobí divoko a nespútateľne.

Príbeh v jeho knižnej podobe je veľmi snový, jednoduchý s otvoreným koncom. Nikdy sa nedozvieme či je stará pani dobrá alebo zlá. Pôsobí na diváka skôr ako mystická postava, súčasť otvoreného snového sveta v ktorom Zuza žije.

Tak ako aj divoká záhrada, ostáva opletená tajomstvom a nezodpovednými otázkami, taký zostáva aj koniec knižky. Nedozvieme sa či Zuzana nájdený kľúč vráti.

Podľa tejto malej knižky vznikol v roku 2022 13 minútový film Lucie Šimkové-Sunkové, Zuza v Zahradách⁶⁴ (2022). Film je pomerne vernou adaptáciou. Avšak, nieje schopný využívať a nahradiť všetky výhody a aspekty knižného média.

Filmová adaptácia sa drží jednoduchého deja knižky, ba ju zďaleka pripomína aj vo výtvarnom štýle svojimi tvarmi. Avšak miesto akvarelu a koláže film využíva maľbu na sklo.

⁶³ ŠRÁMKOVÁ, Jana. Zuza v Zahradách, 2015. Raketa ISBN 9788086803333

⁶⁴ Zuza v Zahradách [film]. Réžia Lucia Šimková-Sunková Česká republika: MAUR film, 2022.

Výtvarný štýl filmu sa snaží priblížiť štýlu knižky avšak už samotným výberom média sa mu vzdáva. Film je celý maľovaný olejom na sklo a úplne vynecháva využitie koláže. Scéna je sústavne v pohybe.

*“V animácii, slovo produkcia je, samozrejme dlhý proces a to hlavne keď ide o maľbu na sklo. Lucie Sunková delí svoj čas medzi rodinou a natáčaním v tempe animovanie štyri alebo päť sekúnd denne v jej podkrovnom štúdiu.”*⁶⁵ Slová Martina Vandasa, producenta MAUR film.

Vo filmovej verzii sa vytráca kontrast medzi záhradami ktorí sme mohli vidieť v knižke.

Dejové spracovanie filmovej adaptácie sa líši od originálu i napriek vcelku vernému prebratiu deja. Vo filmovej verzii sa vytráca temná atmosféra a priestor na otázky. Dej filmu je viac konkrétny, menej abstraktný a nenecháva otázky otvorené ako literárna predloha.

Strach a temnejšie zobrazenie zahrady sa vytráca a “Stará Bela” prestáva byť tajomná, až nadprirodzená postava. Zuza s ňou interaguje a zisťuje že ide o starú, milú babičku.

Stratený kľúč jej nakoniec vráti, na rozdiel od knižnej Zuzany ktorá si na konci príbehu nie je istá či kľúč chce vrátiť alebo si ho nechať.

3.1.2 Mlsné medvědí příběhy

Malá medvědí knížka⁶⁶ vyšla v roku 2013, jej autorom je Zbyněk Černík. Knižka a je ilustrovaná Alžbětou Skálovou.

Knižka rozpráva príhody dvojice medveďov, starého podráždého Nedvěda a malého precitliveného Mišku. Obaja hlavný hrdinovia radi jedia, sú vynaliezavý, hlavne v spôsoboch ako získať potravu, a tak trochu chamtivý. Kniha je rozdelená na 10 samostatných dobrodružstiev ktoré však nasledujú chronologicky za sebou. Pôvodne ilustrácie od Skálovej sú akvarelové a i keď vykresľujú hlavné postavy štylizovane, sú stále omnoho bližšie realite ako seriálová verzia.

Seriál Mlsné medvědí příběhy⁶⁷ (2020) vznikol pod vedením režisérky Kateřiny Karhánkové v roku 2020 a obsahuje 26 dielov. Mnohé z nich sú príbehy ktoré sa v knižke neobjavili a naopak, niektoré príbehy ktoré sú v originálnej knihe sa neobjavujú v prvej sérii serialu.

Serial preberá mnoho prvkov z knihy ale aj tak sa v ešte väčšom počte od nej vzdáva. Medvěd Nedvěd je v tejto verzii omnoho mladší a menej mrzutý, zatiaľ čo Miška pôsobí o niečo staršie a o niečo málo samostatnejší.

⁶⁵ ZF Team. [online]. [cit. 18. 1. 2021] Dostupné z: <https://www.zippyframes.com/news/production/maur-film-2021>

⁶⁶ ČERNÍK Zbyněk. Malá medvědí knížka. Albatros. 2013. ISBN: 978-80-00-02119-5

⁶⁷ Mlsné medvědí příběhy [TV seriál]. Réžia Kateřina Karhánková. Česká republika: Česká televize (2020)

Výtvarný štýl sa od ilustrácií knihy veľmi vzdala, a je omnoho viac štylizovaný. Výtvarno postáv viac pripomína detskú kresbu s jednoduchými, čistými bielymi pozadiami.

Najvýraznejším rozdielom medzi originálnym dielom a adaptáciou je práve absencia drsnejšieho naturalizmu či politickej satiry. Kniha sa nebojí opisovať udalosti v ktorej napríklad dvojica medved'ov roztrhá sliepky, či v ktorej čítajú rozprávku o chlapcovi ktorému jeho hračky odtrhli uško.

Podľa slov režisérky Kateřiny Karhánkovej, bolo ťažké do seriálu dostať už len netopiera ktorí zhltnú živý hmyz, práve kvôli sanitácii diela od čohokoľvek citlivého.

Cez cenzúru očividne neprešla ani kapitola "Medvedi jdou do voleb." Kapitola je politickou satirou a vyobrazuje nenásytnosť strán. V animovanej verzii sa kapitola neukázala vôbec.

3.1.3 Lichožrouti

Lichožrúti⁶⁸ sú knižnou trilógiou spisovateľa Pavla Šruta, pre deti od 8 rokov. Prvý diel vyšiel v roku 2008 a popularitu medzi detskými čitateľmi si získal hlavne vďaka neotrelému humoru, vtipnej premise a nápaditým ilustráciám Galiny Miklínovej.

Knižka zodpovedá dlhoveku otázku, kde mizne jedna ponožka z páru? Jedia ju predsa lichožrúti! Malý tvorovia ktorí sa ponožkami živia, avšak, vždy len jednou z páru! Teda, tak by to malo byť, avšak, nie každý tento tvor je poctivý, sú medzi nimi aj zločinci a mafiáni. Medzi týchto zlých lichožrútov sa zamotá aj hlavná postava, dobrosrdečný Hihlík.

Filmová verzia, I napriek nie moc pozitívnym hodnotením získal Ceny české filmové kritiky, Najlepší film, Najlepší audiovizuálny počín; Českého leva a Slnko v sieti.

Réžie filmovej verzie sa zhostila práve Galina Miklínová a na scenári spolupracovala s Pavlom Šrutom. Výtvarno filmu sa dizajnom snaží držať knihe no pri prevode do 3D technológie sa dajú línie a temný štýl knihy len ťažko udržať. Na druhú stranu je zas film nápadite farebný a upúta svojim vyobrazením Prahy.

"Film Lichožrúti sa rozhoduje sústrediť na rivalitu medzi gangami miesto lichožrútimi-ludskými vzťahmi; na ľudoch vo filme príliš nezáleží, buďto sú nemotorný, ľahostajný, alebo príliš dôverčivý. Je to troška zvláštne a odvážne rozhodnutie ktoré väčšinou času moc nevychádza, hlavne preto že film má veľké množstvo vedľajších dejových línií a charakterov. Mnoho z nich pochádza z úplne iného konceptu a veľmi vzácné zastaví akciu aby povedali svoj vlastný príbeh." Recenzia Lichožrútov na webe zippyframes.⁶⁹

⁶⁸ ŠRUT, Pavel. Lichožrouti. 2008. Paseka ISBN: 978-80-7185-932-1

⁶⁹ KROUSTALLIS. Vassilisis [online]. [cit 17.3.2018] Dostupné z: <https://www.zippyframes.com/feature-animation/reviews/the-oddsockeaters-review>

3.2.1 Adaptácia filmu na knihu

Ako už bolo poznamenané, kniha a film idú ruka v ruke a s tým prichádza aj vzťah opačný ako ten ktorému sme sa doteraz venovali. Tým je pave adaptácia filmu či seriálu na knihu.

Tieto knihy sú takmer vždy vernou adaptáciou scenára jednotlivých epizód s ktorými sú deti už dávno oboznámené.

Je tomu tak aj v prípade už spomínaných „Mlsných medvedích príbehov.“ kedy sa nový príbeh dostatočne vzdaľuje originálnej knihe a na policiach sa okrem Černíkovho vydania, dnes objavuje aj vydanie⁷⁰, v ktorých Milada Těšitelová adaptuje všetkých 26 scenárov (autori: Kateřina Karhánková, Alexandra Májová, Tomáš Končinský, Milada Těšitelová a Barbora Klárová)

Už kniha trochu iného formátu je Veľká medvedia kuchárka⁷¹ ktorá si taktiež zapožičiava prvky serialu.

Na Slovensku je postup podobný a v roku 2023 všetky štyri vychádzajúce večerníčkové série majú vydanú doprovodnú knihu.

Je tomu tak v prípade Websterovcov, ktorí momentálne podľa csfd.cz držia hodnotenie 70%, sú tak moderným slovenským večerníčkom s najvyšším hodnotením.

Websterovci sú animovaný seriál tvorený 3D technológiou.

Na tvorbe knihy sa taktiež podieľajú autori seriálu, medzi nimi aj Katarína Kerekesová. Ilustrácií sa však nezhostuje 3D technológia ale slovenský ilustrátor Boris Šima ktorí adaptuje výtvarný štýl 3D seriálu do 2D strán. Napriec recenziami má kniha výborné hodnotenia (databázaknih.sk 90%).

Ďalším príkladom je Mimi a Líza⁷², na ktorej vydaní sa taktiež podieľala autorka serialu, Katarína Kerekesová ktorá knižku aj ilustrovala. kniha sa od svojej seriálovej verzie po dejovej stránke príliš nelíši, avšak, nejde o presný prepis scenára. Je tu citeľná absencia pesničiek a pridanie vnútorného monológu postáv. Aj podľa názorov verejnosti a recenzii, ide o veľmi vydarenú adaptáciu ktorá sa, hlavne výtvarným štýlom lepšie funguje ako kniha. Verzie majú znateľný rozdiel v percentuálnom hodnotení. A to hlavne pri vydaní samostatného príbehu „Mimi & Líza: Záhada vánočného svetla“⁷³ ktorého filmová verzia csfd stojí na 62%, zatiaľ čo knižná verzia stojí na 92% na databazeknih.cz.

Slovenská RTVS pokračuje v tomto trende aj pri dvoch menej známych a hodnotených večerníčkoch, Tresky plesky⁷⁴ (2011) (csfd 60%) a ich knižnou verziou

⁷⁰ TĚŠITELOVÁ, Milada. Mlsné medvědí příběhy. 2021. Bionaut ISBN: 978-80-908070-4-4

⁷¹ TĚŠITELOVÁ, Milada, kolektiv autorov. Velká medvědí kuchařka. 2021. Došel karamel ISBN 9788090807006

⁷² Mimi a Líza [TV seriál]. Režia Katarína Kerekesová. Slovensko: RTVS, 2011.

⁷³ KERESKESOVÁ, Katarína; MOLÁKOVÁ, Katarína, Mimi a Líza: Záhada vianočného svetla. (2018) Slovart ISBN 9788055635644

⁷⁴ Tresky plesky [TV seriál]. Režia Veronika Kocourková. Slovensko: RTVS, 2011.

Katastrofický denník Katy Strofovej⁷⁵ (bez hodnotení). A Drobci⁷⁶ (2016) (csfd 56%) s omnoho lepšie hodnotenou knihou⁷⁷ (databazeknih 80%). Oba tituly, hlavne v knižnej verzii, však majú počty hodnotení len veľmi malým množstvom čitateľov, preto je ich relevantnosť otázna.

Pre českú televíziu bolo od roku 2010 vytvorených sedemnást' krátkometrážnych seriálov, z ktorých jedenásť prišlo z doprovdnou knižnou verzou. V niektorých prípadoch až o 50% (napríklad Vosa Marcelka⁷⁸)

Hodnotenia knihy sú vyššie, ako hodnotenia seriálu ale vzhľadom k nižšiemu počtu čitateľov nad sledovateľmi, môžeme predpokladať že po knihe siahli ľudia ktorí mali serál už predtým v oblube.

Tieto knihy slúžia nielen ako propagácia ale aj ďalšia možnosť získania financií, spomínané diela sú písané a ilustrované ľuďmi ktorí sa podielali na tvorbe samotného krátkometrážneho filmu.

⁷⁵ STROFOVÁ, Kata. Katastrofický denník Katy Strofovej. 2019. Slovart. ISBN 9788055643960

⁷⁶ Drobci [TV seriál]. Režia Vanda Raýmanová, Michal Struss. Slovensko: RTVS, 2016.

⁷⁷ RAÝMANOVÁ, Vanda. Drobci. 2017. Slovart. ISBN 9788055627397

⁷⁸ Vosa Marcelka [TV seriál]. Jakub Zich. Česká republika: Česká televize, 2011.

Záver

Do tejto témy som išla hlavne kvôli problémom a pochybnostiam ktoré som cítila pri tvorbe vlastnej adaptácie. Ako adaptovať? Previesť celé dielo či len jeho časti? Ako toto budú vnímať diváci a fanúšikovia originálneho diela. Snažila som sa knižku, ktorá mi je veľmi blízka adaptovať čo najvernejšie no po čase som sa rozhodla držať rady profesora FAMU Jiřího Kubíčka, knižku odložiť úplne a už do nej nahliadnuť, formovať príbeh tak aby sa formoval podľa média v ktorom je prerozprávany.

Písanie tejto práce mi však pomohlo pochopiť že adaptácia je veľmi komplexná téma a neexistuje jedna správna cesta. Či už veľmi verná adaptácia Psíka a mačičky alebo Mlsné medvedí příběhy ktoré použili predlohu len ako základný kameň na ktorom stavali dielo ktoré sa od originálu v mnohom rozchádza. Je nemožné adaptáciu neporovnávať s originálnym dielom, avšak, je potrebné aby obstála sama za seba.

Tak ako sa mení doba, tak sa mení aj spôsob adaptovania, nový tvorcovia, aj keď je ich pomenej, sú stále odvážnejší a odvážnejší experimentovať a odkloniť sa od predlohy, vytvárať vlastné diela ktoré majú stále rešpekt k originálu, avšak, stávajú sa vlastným dielom.

Názory na literárnu predlohu bývajú zväčša pozitívnejšie ako na filmovú adaptáciu, avšak, vždy je treba brať na vedomie zaujatosť voči originálu a vždy, pre kritikov nebezpečnú nostalgiiu. Avšak, z toho ako sme mohli v príkladoch vidieť, názory na literárne dielo sú pozitívnejšie aj vtedy keď ide o adaptáciu filmu či seriálu.

Vzhľadom k historickému vzťahu medzi literatúrou a animovaným filmom, popularitu adaptácie v čechách, by sa dalo očakávať, že tento vzťah bude pokračovať aj do súčasnosti. Avšak, nie je tomu tak. V dnešnej dobe sa nielen adaptuje, ale aj tvorí detskej tvorby omnoho menej.

K tomuto môžu byť rôzne dôvody, negatívne hodnotenie adaptovaných diel, nedostatok záujmu či, najviac pravdepodobne, horšie financovanie.

Česká animácia si však začína prechádzať druhou renesanciou a s ňou prichádza elán a nadšenie pre tvorbu. Taktiež tu máme mnoho krásnych českých kníh.

Úprimne dúfam že adaptácií bude viac a viac. Je mnoho detských kníh ktoré sú úrodná pôda pre vznik niečoho skvelého, je mnoho starých diel ktoré by si zaslúžili nový kabát či oživenie. Ja sama som sa do knihy od Holasovej zamilovala a jej existencia bola odrazový mostík vytvoriť niečo vlastné.

ZOZNAM POUŽITÝCH PRAMEŇOV A LITERATÚRY

Literatura a publikácie

HUTCHEON, Linda.. A Theory of Adaptation. 2006. Routledge. New York. ISBN 9780415539388

MCFLARNE, Brian. Novel to Film: An Introduction to the Theory of Adaptation. 1996. Clarendon Press. ISBN-13 : 978-0198711506

MEEUSEN, Meghann. Children's Books on the Big Screen. 2020. University Press of Mississippi. ISBN-13 : 978-1496828644

KoLiKOLINSKÁ, Klára; mingo, Carlos A. Sanz, eds. Read on screen. film adaptations of literature in english. 2015. Metropolitan University Prague Press. ISBN : 978-80-87956-11-3

BROWN, Noel. The Oxford Handbook of Children's Film. 2022. Oxford Handbooks. ISBN: 9780190939359

KAČOR, Miroslav. Zlatý věk české loutkové animace. 2020. Mladá fronta. ISBN 978-80-204-2190-6

BÍLKOVÁ, Eva. Okolo Řáholce. Povídaní o Jičíně, Václavu Čtvrtkovi a jeho díle. 2006. Městská knihovna (Jičín). ISBN 80-238-9204-5

HOLASOVÁ, Aneta. Pohádka o Ipsíkovi. 2016. Běžliška ISBN 9788090611290

ČTVRTEK, Václav. O makové panence a motýlu Emanuelovi. 1976. Orbis. ISBN: 11-033-76

ČTVRTEK, Václav. Pohádky z mechu a kapradí. Novinář. 1970. ISBN: 49-025-70

ČERNÍK Zbyněk. Malá medvědí knížka. Albatros. 2013. ISBN: 978-80-00-02119-5

ŠRUT, Pavel. Lichožrouti. 2008. Paseka ISBN: 978-80-7185-932-1

ČAPEK, Jozef. Povídaní o pejskovi a kočičce. 1956. SNDK - Státní nakladatelství dětské knihy

SEKORA, Ondřej. Ferda v mraveništi. Knižní klub. 2014 ISBN 9788024243856

NĚMCOVÁ, Božena. Princ Bajaja. 1963, SNDK - Státní nakladatelství dětské knihy.

TĚŠITELOVÁ, Milada. Mlasné medvědí příběhy. 2021. Bionaut ISBN: 978-80-908070-4-4

TĚŠITELOVÁ, Milada, kolektiv autorov. Velká medvědí kuchařka. 2021. Došel karamel ISBN 9788090807006

KEREKESOVÁ, Katarína; MOLÁKOVÁ, Katarína, Mimi a Líza: Záhada vianočného svetla. (2018) Slovart ISBN 9788055635644

STROFOVÁ, Kata. Katastrofický denník Katy Strofovej. 2019. Slovart. ISBN 9788055643960

RAYMANOVÁ, Vanda. Drobci. 2017. Slovart. ISBN 9788055627397

Elektronické publikace

ŠRAJNER, Martin. Umění kompromisu – filmové adaptace české literatury (2008-2018). [online]. [cit. 17. 4. 2019]. Dostupné z: <https://www.czechlit.cz/cz/feature/umeni-kompromisu-filmove-adaptace-ceske-literatury-2008-2018/>

A horrifiv disappointment(Junji Ito collection anime review) [online]. [cit. 26. 3. 2018]. Dostupné z: <https://anerdyperspective.com/2018/03/26/a-horrific-disappointment-junji-ito-collection-anime-review/>

Při budování komunismu nás držely nad vodou pohádky! Tyhle večerníčky jsme prostě milovali!. [online]. [cit. 04. 03. 2018]. Dostupné z: <https://www.extra.cz/pri-budovani-kunizmu-nas-drzely-nad-vodou-pohadky-tyhle-vecernicky-jsme-proste-milovali>

ČINÁTL, Kamil. Ústav pro studium totalitních režimů. <https://www.ustrcr.cz/uvod/antologie-ideologickych-textu/ondrej-sekora-a-ferda-mravenec/>

Studio Bratři v triku. [online]. Dostupné z: <https://www.filmovyprehled.cz/cs/person/119980/studio-bratri-v-triku>

ZBOŘIL, Jonáš Proč je Česko velmocí animace? Mohou za to i čím dál lepší náměty. [online]. [cit.21. 4. 2022]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/kultura-proc-je-cesko-velmoci-animace-mohou-za-to-i-cim-dal-lepsi-namety-199137>

HAVLÍNKOVÁ, Tereza .Z anarchisty bojovníkem nebo budovatelem. Ferda Mravenec za 90 let nezestárl, ale proměňoval se [online]. [cit.28.2.2023]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/kultura/literatura/ondrej-sekora-vystava-villa-pelle-ferda-mravenec-vyvoj-propaganda-valka_2302282115_kac

HAVLÍNKOVÁ, Tereza .Z anarchisty bojovníkem nebo budovatelem. Ferda Mravenec za 90 let nezestárl, ale proměňoval se [online]. [cit.28.2.2023]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/kultura/literatura/ondrej-sekora-vystava-villa-pelle-ferda-mravenec-vyvoj-propaganda-valka_2302282115_kac

HROMÁDKOVÁ, Tereza .Napsal a nakreslil Josef Čapek. Povídání o pejskovi a kočička slaví 90 let, nově ho namluvili herci Dejvického divadla [online]. [cit.26.1.2018]. Dostupné z: <https://vikend.hn.cz/c1-66028410-napsal-a-nakreslil-josef-capek-povidani-o-pejskovi-a-kocicce-slavi-90-let-nove-ho-namluvili-herci-dejvickeho-divadla>

BÍLKOVÁ, Eva. [online]. [cit.12. 8. 2023]. Dostupné z: <https://knihovna.jicin.cz/vaclav-ctvrtek/>

ZF Team. [online]. [cit. 18. 1. 2021] Dostupné z: <https://www.zippyframes.com/news/production/maur-film-2021>

KROUSTALLIS. Vassilisis [online]. [cit 17.3.2018] Dostupné z: <https://www.zippyframes.com/feature-animation/reviews/the-oddsockeaters-review>

Filmy

Bajaja [film]. Réžia Jiří Trnka. Československo: Československý státní film, 1950

Čert a Káča [film]. Réžia Václav Bedřich. Československo, 1955

Lichožrouti [film]. Réžia Galina Miklínová. Česká republika: Falcon, 2016

Ferda Mravenec [film] Réžia: Hermína Týrlová, Ladislav Zástěra. Československo: FAB Zlín. 1942

Harry Potter a Kameň mudrcov [film]. Režia Chris Columbus. Spojené kráľovstvo, USA: Warner Bros., 2001

Jurassic Park [film]. Režia Steven Spielberg. USA: Universal Pictures, Amblin Entertainment., 1993

Lichožrouti [film]. Réžia Galina Miklínová. Česká republika: Falcon, 2016

Zasadil dědek řepu [film]. Režie Jiří Trnka Československo: Studio Bratři v triku, 1945

Zvířátka a petrovští [film]. Režie Jiří Trnka Československo: Studio Bratři v triku, 1946

Hrnečku vař! [film]. Režie Václav Bedřich Československo: Studio Bratři v triku, 1954

Čert a Káča [film]. Režie Václav Bedřich Československo: Studio Bratři v triku, 1955

Psí pohádka [film]. Režie Eduard Hofman Československo: Studio Bratři v triku, 1959

Lichožrouti [film]. Réžia Galina Miklínová. Česká republika: Falcon, 2016

Myši patří do nebe [film]. Réžia Jan Bubeníček, Denisa Grimmová. Česká republika: Cinemart, a.s., 2021

Malá z rybárny [film]. Réžia Jan Balej. Česká republika: MIRACLE FILM, 2015

Fimfárum Jana Wericha [film]. Réžia Vlasta Pospíšilová, Aurel Klimt. Česká republika: Krátký Film Praha a. 2002

Autopohádky [film]. Réžia Břetislav Pojar, Michal Žabka, Libor Pixa, Jakub Kohák, František Váša. Česká republika: animation people s.r.o., 2011

Báječná show [film]. Réžia Vladimír Mráz. Česká republika: QQ studio Ostrava s. r. o., 2002

Jak ševci zvedli vojnu pro červenou sukni [film]. Réžia Karel Trlica. Česká republika. 1989

Ferda Mravenec [film]. Réžia Hermína Týrlová. Československo: Filmové studio Gottwaldov. 1977

Ferda Mravenec [seriál]. Réžia Ralph Newman, Jerry Hampeys. Veľká británia, Československo: Entertaining Cartoon Productions. 1989

Nimona [film]. Režia Nick Bruno, Troy Quane. USA: Annapurna Pictures, 2023.

Malá mořská víla [film]. Režia John Musker Ron Clements. USA: Disney, 1989

When the wind blows [film]. Réžia: Jimmy T. Murakam. Spojené královstvo, 1986

S čerty nejsou žerty [film]. Réžia Hynek Bočan. Československo: Barrandov 1985

Pyšná princezna [film]. Réžia Bořivoj Zeman, Československo: Československý státní film, 1952

Božena Němcová [online]. Id.johannesville.ne. <https://ld.johannesville.net/nemcova>

Bajaja [film]. Réžia Jiří Trnka, Československo: Československý státní film, 1952

O dievčatku Makovičke [TV seriál] Réžia Václav Bedřich. Československo (1972-1973)

Pohádky z mechu a kapradí [TV seriál] Réžia Zdeněk Smetana. Československo (1968-1979)

Zuza v Zahradách [film]. Réžia Lucia Šimková-Sunková Česká republika: MAUR film, 2022.

Mimi a Líza [TV seriál]. Režia Katarína Kerekesová. Slovensko: RTVS, 2011.

Mlsné medvědí příběhy [TV seriál]. Réžia Kateřina Karhánková. Česká republika: Česká televize (2020)

Tresky plesky [TV seriál]. Režia Veronika Kocourková. Slovensko: RTVS, 2011.

Drobci [TV seriál]. Režia Vanda Raymanová, Michal Struss. Slovensko: RTVS, 2016.

